

СЕПТЕМВРИ

Септември

1

Нощта ражда из мъртва утроба
вековната злоба на роба
своя пурпурен гняв -
величав.

Дълбоко сред мрак и мъгла.

Из тъмни долини
- преди да се съмне
из всички балкани
из дебри пустинни
из гладни поля
из кални паланки
села
градове
дворове
из хижи, колиби
из фабрики, складове, гари
хамбари
чифлици
воденици
работилници
юзини
заводи

по пътища и по завои
високо
по сипеи, урви, чукари, бърда
през слог
и рид
през глухи усои
през есенни жълти гори
през камънаци
вода
мътни вади
ливади
нивя
лозя
овчарски пладница
глогини
изгорели стърнища
трънаци
блата

изпокъсани
кални
гладни
навъсени
измършавели от труд
загрубели от жега и студ
уродливи
сакати
космати
черни
боси
изподрани
прости
диви
гневни
бесни

- без рози
и песни
без музика и барабани
без кларинети, тимпани, латерни,
флигорни, тромбони, тръби

на гърба с парцаливи торби
в ръцете - не с бляскави шпаги,
а с прости тояги,
шопи със сопи
с пръсти
с копрали
с търнокопи
с вили
с брадви
с топори
с коси
и слънчогледи
- стари и млади -
се спуснаха всички отвред
- като отприщено стадо
от слепи животни,
безброй
яростни бикове -
с викове
с вой
(зад тях - на нощта вкаменения свод)
полетяха напред
без ред
неудържими
страхотни
велики
НАРОД!

2

Нощта се разсипва във блясъци
по върховете.
Слънчогледите
погледнаха слънцето!
Зората от сън се
пробуди
сред гръм от картечници
От далечните
склонове
- удар след удар -
заплющяха
луди
куршуми - олово.
Топове
като зинали слонове
зареваха. . .
Трепет и страх.
Слънчогледите паднаха в прах.

3

Глас народен

Глас божи
С хиляди ножа
прободен
народ -
затъпен
унижен
по-нищ и от просяк,
останал
без мозък
без нерви -
въстана
из мрака тревожен
на своя живот
- и писа със своите кърви
СВОБОДЕН!

Г л а в а п ъ р в а

Септември.

- Глас народен -
- Глас божи -
О боже!
подкрепяй свещеното дело
на грубите черни ръце
влей смелост
в нашето гърмящо сърце
Не искаш ти никого роб -
и ето - кълнеме се в нашия гроб -

ще възкресим ний човека
свободен в света.
Пред нас е смъртта -
о нека!
но отвъд
там цъфти Ханаан
от Правдата обетован
нам -
вечна пролет на живия блян. . .
Вярваме! Знаем! Желаете го!
С нами бог!

4
Септември! Септември!
О месец на кръв!
на подем
и погром!
Мъглиж беше пръв
Стара
и Загора
Нова
Чирпан
Лом
Фердинанд
Берковица
Сарамбей
Медковец

(с поп Андрей)
- градове и села.

5
Народа въстана
- с чук
в ръката,
обсипан със сажди, искри и сгурия,
- със сърп сред полята,
просмукан от влага и студ
хора на черния труд
с безглаголно търпение -

(не гении
таланти
протестанти
оратори
агитатори
фабриканти
въздухоплаватели
педанти
писатели

генерали
съдържатели
на локали
музиканти
и черносотници)

А
селяци
работници
груби простаци
безимотни
неграмотни
профани
хулигани
глигани
- скот като скот

хиляди

маса

народ;

хиляди вери
- вяра в народний възход,
хиляди воли
- воля за светъл живот,
хиляди диви сърца
- и огън във всяко сърце,
хиляди черни ръце
- в червения кръг на простора
издигнали с устрем нагоре
червени
знамена
развени
високо
широко
над цялата в трепет и смут разлюляна страна
на бурята яростен плод

Хиляди -
маса -
народ.
б

Блесна
над родни Балкани,
издигнали пъп
срещу небето
и вечното слънце

светкавица

- гръм

хрясна
право в сърцето

на гигантския
столетен
дъб.
Хълм подир хълм
ек бързолетен
отпрати далек
през чуки
грамади
към стръмни долини
в каменни дупки
- пламтящо легло -
дето спят на витло
пепелянки и смолци,
в пещери
на змеици и змейове,
в глухи хралупи на вещици

- и екота сля се
с далечно ехо
екот и ропот
на водопади
потоци
порои -
бесни
рукнали в бездната
с гръм.
7

Започва трагедията! -

8

Първите
паднаха в кърви.
Метежният устрем
бе посрещнат с куршуми.
Знамената изтръгнаха
пронизани.
Планината гърми. . .
Там горе
далечни и близки хълми
потъмняха обнизани
с хора
- плъгнаха
черни редици
редовни платени войници
и разлютена милиция.
Всички те знаят

Отечеството
е в опасност!

Прекрасно
но - що е отечество -
И яростно лаят
картечници. . .
Първите
паднаха в кърви.
Зад далечните
върхове
забумтя артилерия.
Затрепераха
градове
и села.
Мъртви тела
- окървавени трупове -
застлаха
склонове
валози
пътища. . .
С извадени саби
кавалерийски отряди подгониха
разбитите селяни
- доубивани, стреляни
с шрапнели, фугаси
- бягащи в ужас на всички страни,
догонвани в къщите
и съсичани там
с кървави саби
под нисък сайвант
сред писък
на изплашени баби,
деца и жени...

- - - - -

9

Войските настъпваха.
Под грозния звук на шрапнелите
изтръпнаха
и най-смелите
в отчаяние
към небето издигнати голи ръце.
Ужас без слава
замръзна на всяко лице -
очи без страдание.

Всеки
да си спасява
живота!

По всички пътеки
ето спущат се рота след рота
- пехота
кавалерия
артилерия.
Бият атака
барабаните.
Паника
- високо
над изподраните
червени знамена -
бич от пурпурни пламъци вей.

Там
посред общия смут
сам,
като луд
епически смелия
поп
Андрей
с легендарния топ
стреля
снаряд след снаряд. . .
В последния миг
Смърт на Сатаната!
извика
побеснял и велик -
и обърна назад
своя топ
последната
граната
изпрати
право там

- в божия храм
дето бе пял литургия, ектении. . .

И се предаде.
Да се обеси червения поп!
Без кръст - без гроб!

До телеграфния стълб бе изправен.
До него палача.
Капитана.
Въжето
бе готово.
Балкана
тъмнееше мрачен.

Небето -
сурово.
Попа стоеше огромен,
изправен в целий си ръст,
цял
спокоен като гранит -
без жал
без спомен
- на гърдите Христовия кръст
и с поглед в балканите впит -
далеко
сякаш в грядущето. . .
- Страхливо вий поглед отпускате
пред близката смърт на човека,
палачи!
Що значи
смъртта на един
Амин!
Захрачи
и плю.
Бързо нахлу
сам на врата си въжето
и
без да погледне небето
- увисна -
език
между зъбите стиснал

велик
сюблимен
непостижим!

10

Есента
полетя
диво разкъсана
в писъци, вихър и нощ.
Буря изви се
над тъмни балкани

- мрак и блясък
и гракаци гарвани ято -

Кървава пот

изби по гърба на земята.
В ужас и трепет снижи се
всяка хижа и дом.
П о г р о м!
Трясък
продъни небесния свод.

11

Тогава настана
най-ужасното
Бясно захласната
заудря в душите тревожна камбана
- удря, бие, звъни. . .
Нощта падна тъй ниско -
глухо и страшно заключена
от всички страни.
Смъртта
- кървава вещица сгушена
във всичките ъгли на мрака
изписка,
и ето посяга
далеч и навред из нощта
със своите сухи ръце
- дълги, безкрайни -
улавя и стиска
зад всяка стена
по едно ужасено сърце.
О, нощ на безименни тайни!
- и тайни, и явни

Мегдани отново с кармин окървавени.
Смъртни писъци в преръзано гърло задавени.
На вериги зловещия звек.
Затворите пълни с хора.
В двора
на казарми, затвори
от командвани залпове ек.
Вратите залостени.
Чукат отвън тъмни гости.
Сина със револвер в ръката
мъртъв на прага прострян.
Бащата обесен.
Обезчестена сестрата.
От селата задигнати селяни
след тях - войници
мрачен конвой.

За да бъдат разстреляни
Команда стой!
Огън -
изтракаха пушки
 Ку
 Клъкс
 Клян -
бий!
 - залп.
Десет трупа
от брега
плюснаха тежко
в мъртвите мътни води на Марица.
Окървавена повлече
ги скръбната родна река.
Военна музика нейде далече
през обезлюдени улици
гърмеше
Шуми Марица. . .
Окървавена. . .
В изпотъпкани ниви
трънливи
между бодил и високи треви
се ваят червени глави
с накълцано обезобразено лице.
Бесилки разпериха черни ръце
(привидения в мъртва мъгла).
Непрестанно се носи страхотния марш на топора
ударил о кокал. Горящи села
озаряват далеч кръгозора.
Потекоха кървави вади.
Пламнали клади
лизнаха със светотатствен език
светото подножие
на божия
престол.
Замириса на живо месо.
Ужасени отвис небесата
нададоха вик
блажените жители на светлия рай
- на бога свирепо Осанна -
Край.
Урагана престана,
халата
спря най-подир
мир
и тишина
настана
по цялата
страна.

Кървав на боговете курбан.

12

Музо, възпей она пагубен гняв на Ахила. . .

Ахил беше грубата сила.
Военния демон.
Ахил беше стар генерал
на Н. Ц. В. цар Агамемнон.
Ахил бе герой.
С безброй
кръстове, ордени, ленти. . .
Пиедестал
на реда и тишината
в страната. . .

Но днес ний
не вярваме вече в герои
- ни чужди, ни свои.

Троя бе опожарена и срината.
Приам и Хекуба загинаха.
Ахил тържествува. . .
- Какво е за него Хекуба -
Душата му дива и груба
не чува
плача на свещената майка, разкъсъна
над безименни гробища с кърви оръсени
израснали в миг
- толкоз много -
безброй.
- Какво е за него Хекуба -
Ахил бе герой.
Ахил бе верик.

Бич божий изпратен от бога.

Но Ахил ще загине под гняв и проклетия.
- И загина

 падна в позорно падение
на убицеца вярна отплата.
Агамемнон уби Ифигирия
 - и загина

Клитемнестра уби Агамемнона
- и загина
Орест със Електра уби Клитемнестра
- и загина. . .

Едничка остава
- стои и пребъдва
през вековете -
Касандра-пророчица
тя вещае възмездие
- и в с и ч к о с е с б ъ д в а.
Безсменна прищявка, игра и забава
на боговете.
Вековечен разцвет на божествена стръв.
Всяка смърт е за тях развлечение,
всеки вопъл - шега.
Смърт, убийство и кръв!
Докога, докога
Вседържителю Зевс
Юпитере
Ахурамазда
Индра
Тот
Ра
Йехова
Саваот
- о т г о в а р я й!

Кръз дима на пожарите
се издига и бие ушите ти
вика на убитите,
рева
на мъченици безброй
върху клади горящи дърва
- К о й
и з л ъ г а н а ш а т а в я р а -

Отговаряй!
Ти мълчиш

Не знаеш
- Ний знаем!
Ето виж
с един скок
ний скачаме право в небето

ДОЛУ БОГ!

- хвърляме бомба в сърцето ти,
превземаме с щурм небето

ДОЛУ БОГ!

и от твоя престол
те запращаме мъртъв надолу
вдън вселенските бездни
беззвездни,
железни -

ДОЛУ БОГ!

По небесните мостове
високи без край
с възета и лостове
ще снемем блажения рай
долу
върху печалния
в кърви обляния
земен шар.
Всичко писано от философи, поети -
ще се сбъдне!
- Без бог! без господар!
Септември ще бъде май.
Човешкия живот
ще бъде един безконечен възход
- нагоре! нагоре!
Земята ще бъде рай -
ще бъде!

1924 г.